

вони допомагають розкритися дитині в повній мірі, створювати щось нове, незвичайне, що дає змогу засвоїти нові знання про світ або почуття, сформувати нове ставлення до дійсності.

Література

- 1 Біла І.М. Психологія дитячої творчості / І.М. Біла – Київ: Фелікс, 2014. – 120 с.
2. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://shkola.ostiv.in.ua/publication/code-97425C75B8CC>. - Назва з екрану.
3. Дзюба І. З криниці літ. / І. Дзюба. Т. 2. – Київ : Обереги – Гелікон, 2001. – 152 с.
4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: в 5 т. – Київ : Рад. школа, 1977. – Т. 3. – 538 с.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори / В. О. Сухомлинський // Т 5. – Київ : Видавництво «Радянська школа», 1977. – 1977. – 638 с.
6. Тлумачний словник [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://eslovnyk.com>. – Назва з екрану.

О.Д. Граб,
провідний концертмейстер,
кафедри мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету
Імені Михайла Коцюбинського

ФОРМУВАННЯ ХОРОВОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТА ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Постановка проблеми. Культурологічні підходи до фахової підготовки вчителя набули в наш час особливої актуальності, адже достатня культура вихователя обумовлює належну культуру його вихованців. Загальна культура особистості визначається як рівнем освіченості, вихованості, так і рівнем оволодіння духовними цінностями суспільства. У вужчому розумінні культура - це сфера духовного життя особистості, що охоплює насамперед систему виховання, також освіти і духовної творчості, особливо мистецької. Тому значне місце в загальній культурі майбутнього вчителя початкових класів посідає музична освіта, а виховання музичної, зокрема, хорової культури студента є одним із важливих завдань вищої педагогічної освіти.

Важливим засобом виховання хорової культури, формування естетичного світогляду, художніх смаків майбутнього вчителя є хоровий спів. Хорове мистецтво, як і рівень хорової культури в цілому, певною мірою визначає становлення духовності особистості студента, її найкращих моральних якостей. Отже, хорова культура особистості педагога – важлива ланка музичної освіти, складова професійної підготовки майбутнього вчителя.

Хорова культура це сукупність якостей музичної діяльності і свідомості особистості студента, які розкривають міру освоєння ним хорової культури суспільства, а також творчої діяльності у галузі хорової музики. Хорову культуру студента характеризують також розвинуті музичні здібності з умінням відчувати зміст вокально-хорової музики; індивідуальний, соціально-художній досвід у сфері хорового мистецтва; здатність до осягнення, осмислення й переживання вокально-хорових творів, грамотного і виразного їх виконання, хорової імпровізації, оцінного ставлення до явищ хорової та музичної культури в цілому [3;9;12]

З огляду на актуальність проблеми, метою статті є розкриття освітньо-виховного потенціалу хорової музики у професійному становленні майбутнього педагога, що передбачає докорінне оновлення змісту, форм і методів професійної підготовки вчителя.

Аналіз попередніх досліджень. Для вчителя початкових класів, як фахівця в галузі педагогіки та мистецтва, сформованість хорової культури є надзвичайно важливим фактором його успішної професійної діяльності. Проблема хорової культури знайшла відображення у низці праць, серед яких (Л.Виготський, О.Леонтьєв, В.Петровський, С.Рубінштейн, Б.Теплов

та ін). Дослідниками, музикознавцями були вивчені окремі сторони виховання хорової культури у молодого покоління (М. Колесса, П. Пігров, О. Костюк, О. Раввінов та ін.).

Широкий спектр аспектів впливу хорової музичної спадщини на професійну діяльність, професійну підготовку, а також підходи до висвітлення проблеми формування особистості вчителя містять роботи таких науковців як О. Абдулліна, Е. Абдуллін, О. Апраксина, Б. Асаф'єв, Л. Арчажнікова, Н. Ветлугіна, О. Олексюк, В. Орлов, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, Я. Радзицька, Л. Хлебнікова, В. Шульгіна та ін.

Останнім часом вокально-хорова культура вчителя розглядається в контексті трьох основних підходів до цього поняття: діяльнісного (культура як передумова, мета, спосіб, інструмент педагогічної праці), особистісного (культура як концентроване вираження особистості педагога), аксіологічного (культура як система цінностей-регуляторів педагогічної праці).

Теоретичні аспекти формування вокально-хорової культури особистості у педагогічній діяльності розглянуті у роботах Є. Алмазова, Л. Абелян, А. Зиміної, Г. Перештейльнас, В. Соколова, В. Попова, Т. Овчинникової та ін. Отже, вокально-хорова культура виступає якісною характеристикою духовності особистості та проявляється через *сукупність специфічних та загальних компонентів*. До *специфічних компонентів* ми відносимо: інтонацію, інтонування, музичний слух, вокальне інтонування. До *загальних* – інтелектуальний, прагматично-мотиваційний, емоційний, діяльнісний, творчий.

Виклад основного матеріалу. Майбутній вчитель повинен усвідомлювати, що хорове мистецтво - один із стародавніх засобів музичної творчості людей. Завдяки хоровій культурі люди всіх часів органічно приєднувались до суспільного життя, брали участь у магічних та божественних ритуалах, святкових дійствах та буденних справах. Недарма хоровому мистецтву відводилась велика роль у Стародавній Греції. Воно було одним із елементів освіти, і поняття „неосвічений” у греків мало синонім - „той, що не вмів співати в хорі”. Грецький філософ Платон вважав, що музичне, зокрема хорове мистецтво здатне виховувати як естетичні смаки, так і моральні якості молоді.

Проблема виховання хорової культури юнацтва є актуальною і в наш час. Не можна вважати культурною людину, яка не знала б співацьких традицій свого народу, не розуміла б значення співу у спілкуванні людей, не любила б української пісні та не володіла б навичками сольного та хорового співу. Тому формування хорової культури є необхідною умовою всебічного розвитку майбутнього вчителя початкових класів, якому належить провідна роль у духовному вихованні молодших школярів засобами кращих зразків хорової музики.

Хорова культура майбутнього вчителя - це спосіб його духовно-практичного існування, формами якого є хорова діяльність, художня освіта, вокально-хорова творчість. Тому хорове виховання вчителя передбачає вирішення таких практичних завдань:

- забезпечення високого рівня знань практичного та теоретичного характеру в сфері хорового мистецтва;
- розвиток морально-естетичних якостей особистості майбутнього педагога на високохудожньому музичному матеріалі;
- залучення студентства до вокально-хорової творчості через різноманітні форми музичної діяльності;
- підготовка студентів до вокально-хорової роботи в школі під час проведення педагогічної практики.

Головною умовою успішного вирішення цих завдань є участь майбутнього вчителя початкових класів у роботі хорового колективу факультету. Саме хорова діяльність створює умови для засвоєння об'єму знань і вокально-хорових навичок як компонентів хорової культури.

Хоровий спів - один із видів колективної творчої діяльності, здатний стати дійсно масовим засобом естетичного виховання особистості. Він сприяє розвитку співацької культури, формуванню світосприймання майбутнього фахівця. Реалізація завдань хорового

виховання можливе лише за умов досягнення студентами художнього виконання музичного репертуару. Виразне виконання творів має бути обов'язково емоційним, в ньому має відчуватись розуміння музичних образів.

За час свого історичного розвитку хорова музика накопичила величезний арсенал виразних засобів втілення найрізноманітніших людських почуттів. Завдяки цьому у процесі хорових занять вона допомагає студентам краще зрозуміти себе і свій час, минуле й майбутнє, усвідомити необхідність прагнення до духовного ідеалу. Належне місце у репертуарі хору варто відводити творам духовної тематики, наприклад: „Stabatmater” Дж. Перголезі, „Ave Maria” Ф.Шуберта, „Господи спаси” П.Чеснокова, „Miserere” А.Лотті. Виконання такої музики виховує найкращі людські якості, віру в добро і справедливість, любов до ближнього, прагнення до загальної гармонії. Твори, які виховують почуття національної гордості, любові до рідного краю, до історії українського народу, також посідають чільне місце у хоровій роботі: „Гори мої, гори” О.Хромушина, „Щедрик”, „Прощай село”, „Вишні-черешні” в обробці М.Д.Леонтовича, „Славу поем” Д.Бортнянського.

У засвоєнні майбутнім учителем хорової культури велику роль відіграє ознайомлення з пісенним фольклором. Тисячоліттями шліфувалися народні мелодії, що виникали як узагальнення емоційно насичених мовних інтонацій. Народна музика, пісня - не лише духовна пам'ятка минулих епох, а й фундамент сучасної хорової культури. Студенти мають обов'язково ознайомитись із кращими обробками народних пісень та мелодій для хорового виконання, як-от: "Дударик", "Женчикок-бренчикок", "А вже весна", "Пливе човен" М.Д.Леонтовича, "Мамусь моя" С.Котенка, "Ластівочка" А.Авдієвського та ін. Хорове виховання вчителя передбачає уміле протиставлення справжніх шедеврів примітивним зразкам розважальної музики. Саме так формується своєрідний художній імунітет проти низькопробної ерзац-культури.

Виконання різноманітної хорової музики потребує від майбутнього вчителя оволодіння вокально-хоровими навичками й уміннями. Формування таких навичок й умінь не є самоціллю, а інструментом розкриття образного змісту музики. Відпрацьовуючи вокально-хорову техніку вчителів, необхідно зупинитись на таких її моментах, як співацьке дихання, співацька опора, звукоутворення, формування співацького звука та специфічних хорових навичок - строю та ансамблю.

Вміння співати в хорі - насамперед є вмінням співати в ансамблі, тобто разом, узгоджуючи такі компоненти виконання, як метр, ритм, динаміка, темп, тембр голосу, мелодична, гармонічна, поліфонічна фактура хорового твору. Кожний із засобів хорової виразності визначає той чи інший вид ансамблевої техніки, яка виробляється в процесі систематичних хорових занять. Хоровий стрій, досягнення чистоти інтонування під час виконання творів є основою хорового мистецтва. „Без чистоти інтонування не може бути художньої перспективи, хорового виконання, оскільки фальш - настільки сильний негативний фактор, що ним закриваються всі інші достоїнства, а вірніше, вони не можуть існувати”, - вказував К.Пігров [6,с.23]. Існують поняття горизонтального (мелодичного) строю і вертикального (гармонічного) строю. Під час хорового виконання творів необхідно звертати увагу на ладову визначеність мелодії, гармонічне оточення її звуків, на інтонування ступенів ладу в різних темпах, при різній теситурі і динаміці в поєднанні з ансамблевістю звучання як окремої хорової партії, так і усього хору.

Висновки. Отже, виховання хорової культури майбутнього вчителя початкових класів має велике значення і здійснюється в системі взаємопов'язаних спеціальних предметів (хоровий клас, диригування, постановка голосу). У відповідності із загально-професійними, виховними і музично-освітніми завданнями викладання цих дисциплін сприяє підготовці студентів до духовно-практичної діяльності в хоровому мистецтві, формує музичну культуру, яка є складовою професійної культури майбутнього вчителя початкових класів.

Література

1. Дмитриева Л., Черноиваненко Н. Методика музыкального воспитания в школе. – М., 1989

2. Естетичне виховання: Довідник /Упоряд. Н.О.Яранцева. - К.: Політвидав України, 1988. - 214 с.
3. Кабалецький Д. Воспитание ума и сердца. – М., 1984.
4. Колесса М.Ф. Основи техніки диригування. - К.: Музична Україна, 1973.-198с.
5. Костюк О.Г. Сприймання музики і художня культура слухача. - К.: Наукова думка, 1965. - 117 с.
6. Пігров К.К. Керування хором. - К.: Держ. видавн. образотв. м-ва і музичної літератури, 1956. - 179 с.
7. Правдюк О. Українська музична фольклористика. - К.: Наук. думка, 1978.-327с.
8. Раввінов О. Методика хорового співу в школі. - К.: Муз. Україна, 1969.- 130с.
9. Ростовський О. Методика викладання музики у початковій школі. - Тернопіль, 2000
10. Рудницька О.П. Сприймання музики і педагогічна культура вчителя: Навч. посібник. - К.: Вид-во КДШ, 1992. - 96 с.
11. Тельчарова Р.А. Музыка и культура (Личностный подход). - М.: Знание, 1986. - Серия "Эстетика". - № 11. - 64 с.
12. Тельчарова Р.А. Уроки музыкальной культуры: Кн. для учителя: Из опыта работы. - М.: Просвещение, 1991. - 158 с.

Т. В.Грига,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»,
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
наук. керівник – канд. пед. наук, ст. викладач Л.М. Ліхницька

ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПЕРЕДШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Проблема змісту дошкільної і передшкільної освіти стала предметом наукового пошуку багатьох учених у таких напрямках: вивчалися становлення і розвиток суспільного дошкільного виховання в Українській РСР (1917 – 1941 рр.) (Л. Батліна), у Криму (друга половина XIX – початок XX століття) (Т. Головань); історія дошкільної педагогіки (З. Борисова, В. Кузьменко); історико-педагогічний аналіз становлення системи навчання рідної мови у вітчизняній дошкільній педагогіці (Ж. Чуйкова); підготовка дітей до школи як педагогічна проблема в теорії і практиці вітчизняної педагогіки (друга половина XX століття) (Т. Бондаренко); організаційно-педагогічні умови підготовки дітей до школи (Н. Черепаня); наступність у навчанні опису дітей дошкільного та молодшого шкільного віку (Л. Порядченко); становлення і тенденції розвитку змісту дошкільної освіти в Росії кінця XIX – початку XX ст. (Н. Шкляєва) [1; с. 76].

Палітра доробків вітчизняних учених, які присвятили свої праці проблемі підготовки дітей до школи, є досить різноплановою. Досліджувалися проблеми: психологічна готовність дітей до школи та оволодіння навчальною діяльністю (Є. Аркін, Л. Венгер, Л. Виготський, П. Гончарук, Д. Ельконін, О. Запорожець, В. Котирло, Г. Кравцов, Є. Кравцова, О. Леонтьєв, О. Любчик, Т. Маркова, Н. Менчинська та ін.); розумовий розвиток дітей та підготовка їх до школи (Т. Бабаєва, А. Богуш, З. Борисова, Ф. Блехер, Є. Водовозова, Г. Лаврентьєва, Ф. Левін-Щиріна, В. Логінова, З. Михайлова, М. Морозова, Г. Петроченко, О. Проскура, Є. Тихеева, О. Усова, Є. Фльорина, О. Фунтікова, В. Ядешко та ін.); математична підготовка дітей до школи (Н. Баглаєва, Л. Білоусько, А. Конфорович, О. Кудрявцева, З. Лебедєва, Т. Степанова, К. Щербакова та ін.); формування мовленнєвих умінь і навичок у процесі навчально-мовленнєвої діяльності дітей та мовленнєвої підготовки їх до навчання у школі (А. Арушанова, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Калмикова, К. Крутій, Н. Савінова, О. Трифонова, Н. Шиліна та ін.). Різні аспекти наступності в роботі дошкільного закладу і школи розкрито в низці дисертаційних досліджень (О. Богінич, Т. Бондаренко, Е. Вільчковський, О. Дронова, О.Дубогай, Т. Єльчанінова, С. Замрозович, І. Іщенко, О. Кенеман, С. Курінна, О. Курок, Н. Лисенко, Н. Луцан, Т. Осокіна, Л. Пензулаєва, С. Пехарева, Л. Порядченко, О. Савченко, С. Смирнова, Т. Степанова, Д. Хухлаєва та ін.).

Мета нашого дослідження - проаналізувати стан і перспективи вивчення передшкільної освіти, визначити суть і зміст передшкільної освіти

Аналіз психолого-педагогічного наукового фонду, навчально-методичного забезпечення дошкільної освіти та практики роботи сучасних дошкільних закладів дозволив